

Szerző kézirat – Közel azonos formában megjelent a Buda András és Kiss Endre által szerkesztett az Interdiszciplináris pedagógia és a felsőoktatás alakváltozásai című kötetben (Buda András – Kiss Endre (szerk.) (2012): *Interdiszciplináris pedagógia és a felsőoktatás alakváltozásai*. Debrecen, Kiss Árpád Archívum Könyvtára - DE Neveléstudományok Intézete 342-349.)

MÁRKUS EDINA¹

NONPROFIT SZERVEZETEK A FELNŐTTKÉPZÉSBEN

Absztrakt

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat Felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartása szerint jelenleg (2012) 9761 nyilvántartott szervezet van. A felnőttképzést végző intézmények között legjelentősebb arányban a piaci szervezetek vannak, emellett állami és kisebb részben civil szervezeti formában működnek szervezetek. Az arányok változóak, mivel szervezetek szűnnek meg és újak alakulnak, valamint egyes szervezetek befejezik, vagy éppen elkezdik a felnőttképzési munkájukat, azonban az elmúlt években a gazdálkodási forma szerinti jellemző arányok hozzávetőlegesen, az összes szervezet több mint felét a piaci, kb. egyharmadát az állami, a fennmaradó ötödét a civil szervezeti formájú intézmények teszik ki.

Munkánk során áttekintjük a témánk szempontjából meghatározó előzményeket. A felnőttképzési célú civil szervezetek szerepéről, helyzetéről szóló munkákat (S. Arapovics, 2011; Juhász, 2009; Gyorkovich, 2010), valamint a kifejezetten hátrányos helyzetű felnőttek képzésében szerepet vállaló szervezetekről, programokról ezek eredményességéről megjelent elemzéseket (Kerékgyártó, 2005; Györgyi, 2006; Szabó, 2006; Di Benedetto et al., 2007).

A hátrányos helyzetű felnőttek képzésében és foglalkoztatását elősegítő programjainak megvalósításában jelentős szerepe van a civil szervezeteknek. Ennek egy lehetséges oka lehet az, hogy az elmúlt időszakban jelentős pályázati források álltak rendelkezésre ilyen típusú programok megvalósítására a civil szektor szervezetei számára. Több a hátrányos helyzetű felnőttek számára meghirdetett képzési vagy képzési és foglalkoztatási célú Európai Unió pályázat jelent meg. Munkánk során az Észak-alföldi régió olyan szervezeteinek a tevékenységét vizsgáltuk, amelyek már több sikeres projekten vannak túl. A vizsgálatunkban megpróbáltuk feltárni, hogy ezek a szervezetek milyen tapasztalatokat gyűjtöttek, képzési programokat, tananyagokat, speciális módszertant alakítottak ki, amelyek mások számára is hasznosak lehetnek. Hogyan tudták hasznosítani az elkészített képzési programjaikat és az egyes projektek tapasztalatait.

Kulcsszavak: felnőttképzés, nonprofit szervezetek, hátrányos helyzetű felnőtt tanulók

Háttér

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat Felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartása szerint jelenleg 9761² nyilvántartott szervezet van. A felnőttképzést végző intézmények között legjelentősebb arányban a piaci szervezetek vannak, emellett állami és kisebb részben civil szervezeti formában működnek szervezetek. Az arányok változóak, mivel szervezetek szűnnek meg és újak alakulnak, valamint egyes szervezetek befejezik, vagy éppen elkezdik a felnőttképzési munkájukat, azonban az elmúlt években a gazdálkodási forma

¹ A szerző a Debreceni Egyetem Neveléstudományok Intézete Andragógia Tanszék oktatója.

² 2012. december 19-i adatok szerint.

szerinti jellemző arányok hozzávetőlegesen nem változtak. Az összes szervezet több mint felét a piaci, kb. egyharmadát az állami, a fennmaradó egynegyedét a civil szervezeti formájú intézmények teszik ki.

Több szerzőnél olvashatjuk (Kerékgyártó, 2005; Györgyi, 2006; Juhász, 2009; S. Arapovics, 2011), hogy a civil szervezetek jelentős szerepet töltenek be olyan csoportok (fogyatékkal élők és a hátrányos helyzetű csoportok) képzésében, amelyeket a piaci szervezetek a profitérdekeltségük miatt, az állami szervezetek a résztvevők komplex igényei miatt nem tudnak és/vagy akarnak a célcsoportjuknak tekinteni.

A hátrányos helyzetű felnőttek képzésében és foglalkoztatását elősegítő programjainak megvalósításában jelentős szerepe van a civil szervezeteknek. Ennek egy lehetséges oka az, hogy az elmúlt időszakban jelentős pályázati források álltak rendelkezésre ilyen típusú programok megvalósítására a civil szektor szervezetei számára³. Több - hátrányos helyzetű felnőttek számára meghirdetett - képzési vagy képzési és foglalkoztatási célú Európai Unió pályázat jelent meg. Többek között a következők: az Equal⁴, a Humán Erőforrás-fejlesztési Operatív Program⁵ és a Társadalmi Megújulás Operatív Program⁶ kiírásai⁷ keretében.

Munkánk során áttekintjük - a téma kapcsán fontosnak vélt - a felnőttképzési célú civil szervezetek szerepéről, helyzetéről szóló munkákat, valamint a kifejezetten hátrányos helyzetű felnőttek képzését végző szervezetekről, programokról megjelent elemzéseket. Ezen túl az Észak-alföldi régió két olyan civil szervezetének az esetét vizsgáljuk meg, amelyek hosszabb ideje hátrányos helyzetű felnőttek képzésével foglalkoznak, már több sikeres pályázati forrásból finanszírozott projekten vannak túl. A vizsgálatunk célja, hogy megismerjük a szervezetek életútját, feltárjuk, hogy ezek a szervezetek milyen tapasztalatokat gyűjtöttek, képzési programokat, tananyagokat, speciális módszertant alakítottak ki, amelyek mások számára is hasznosak lehetnek. Hogyan tudták hasznosítani az egyes projektek tapasztalatait és tevékenységük eredményeit (képzési programok, tananyagok, módszertani

³ Az elmúlt években jelentős források váltak elérhetővé a Nemzeti Fejlesztési Terv és az Új Magyarország Fejlesztési Terv révén. Számos szerző vizsgálta a civilek eredményességét, tapasztalatait e tárgykörben. Kuti (2006) és Aratóék (2008a) a civil szektor pályázati lehetőségeit, tapasztalatait elemzik munkáikban. Sebők (2010) szintén az európai támogatások civil szervezetek működésére gyakorolt hatását vizsgálja, kifejezetten az Equal program keretében támogatott kezdeményezéseket vizsgálva. Emellett találhatunk munkát, amely kifejezetten a partnerség szemszögéből elemzi az európai támogatások révén megvalósított programokat (Arató et. al, 2008b).

⁴ A magyar EQUAL program azokat a kísérleti kezdeményezéseket támogatta, amelyek a hátrányos helyzetű emberek az etnikai vagy nemi hovatartozással, a fogyatékkal, az életkorral kapcsolatos diszkrimináció, az alacsony iskolai végzettség, a szakképzettség hiánya, a befogadó munkahelyi gyakorlatok hiánya, stb. miatt munkát vállalni nem tudók képzését, munkához jutását, foglalkoztatását segítik elő (Equal..., 2004,10).

⁵ Az Európai Unió tagjaként Magyarország jogosulttá vált az unió fejlesztési támogatásainak igénybevitelére, amelyeket a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap nyújtanak. A támogatás igénybevitelét a 2004-2006-os időszakban a Nemzeti Fejlesztési Terv és a hozzá kapcsolódó operatív programok (OP-k) határozták meg. A magyar Nemzeti Fejlesztési Tervhez 5 operatív programja keretében 2004-től több mint 60 különböző pályázat indult. A Humán Erőforrás-fejlesztési Operatív Program célja a foglalkoztatás szintjének emelése, a munkanélküliség csökkentése volt. Az Operatív Program támogatta továbbá a munkaerőpiac kínálati oldalának fejlesztését az iskolarendszeren belüli és kívüli képzéssel, az alkalmazkodóképesség és a vállalkozói készségek erősítésével, illetve a munkaerő-piaci szolgáltatások korszerűsítésével.

⁶ A 2007-2013-as fejlesztési időszakra vonatkozó Új Magyarország Fejlesztési Terv Társadalmi Megújulás Operatív Program célja hozzájárulni a foglalkoztatás bővítéséhez és a tartós növekedéshez, elsősorban a munkaerőpiac kínálati oldalára irányuló intézkedésekkel, valamint az emberi erőforrások fejlesztésével.

⁷ Többek között a következő pályázatok: HEFOP 3.5.4 A felnőttképzés hozzáféréseinek javítása a rendelkezésre álló közművelődési intézményrendszer rendszerű bevonásával; TÁMOP 1.4.1 Alternatív munkaerő-piaci programok; TÁMOP 3.2.3/08 A közművelődés a nemformális és informális tanulás szolgálatában; TÁMOP 3.2.3/09 Építő közösségek, közművelődési intézmények az élethosszig tartó tanulásért; TÁMOP 5.5.1. Képzés-foglalkoztatás hátrányos helyzetűeknek (LHH); TÁMOP 5.3.1 Első lépés alacsony foglalkoztatási eséllyel rendelkezők képessé tevő és önálló életvitelt elősegítő programjai támogatására.

segédletek stb.). Milyen a képzés sikerességét segítő, a résztvevők eredményességét támogató extrakurrikuláris programokat, felnőttképzési szolgáltatásokat fejlesztettek ki.

A vizsgálat során a szervezetek és projektjeik dokumentumait elemeztük, valamint a szervezetek vezetőivel, munkatársaival beszélgetéseket folytattunk. A következő dokumentumokat vizsgáltuk: alapszabály, pályázati anyagok, projekt előrehaladási jelentések, a projektek képzéseiben használt képzési programok, tananyagok, összefoglaló kiadványok. A beszélgetések, interjúk a motiváció-motiválás; a tananyagok; az oktatási módszerek; a speciális képzést támogató szolgáltatások; az eredményesség (projekt szempontjából, a hallgatók szempontjából) témaköröket érintették.

A témánk szempontjából meghatározó előzmények a felnőttképzési célú civil szervezetek szerepéről, helyzetéről szóló munkák (S. Arapovics, 2011; Juhász, 2009; Gyorkovich, 2010), valamint a kifejezetten hátrányos helyzetű felnőttek képzésében szerepet vállaló szervezetekről, programokról ezek eredményességéről megjelent elemzések (Kerékyártó, 2005; Györgyi, 2006; Szabó, 2006; Di Benedetto et al., 2007).

A felnőttképzési célú szervezetek vizsgálatát célzó munkákban kitérnek a felnőttképzési szektor szereplőinek gazdálkodási forma szerinti elemzésére, gyakran kiemelve a nonprofit szervezeti háttérű intézmények tevékenységének sajátos jegyeit. Vizsgálják a humánerőforrás háttér fejlettségét, tevékenységük szakterületi megoszlását, a tevékenység felnőttképzési cél szerinti megoszlását (általános, szakmai, nyelvi), a tevékenység szabályozottságát (nyilvántartási, akkreditációs jellemzők).

Juhász (2009) és S. Arapovics (2011) a szektorra vonatkozó statisztikai adatok alapján megállapítja, hogy nem egységes a felnőttképzési civilek köre és nem is egyértelműen meghatározhatóak a körvonalai. A Központi Statisztikai Hivatal és a területileg illetékes munkaügyi központok nyilvántartása komoly eltérést mutat. Számos olyan nonprofit szervezet szerepel a felnőttképzési nyilvántartásban, amely nem felnőttképzési célúként definiálja magát a Központi Statisztikai Hivatali nyilvántartásában. Ennek oka, hogy az elsősorban foglalkoztatási vagy szociális vagy területfejlesztési vagy általános oktatási célú szervezetek a felnőttképzési tevékenységüket nem fő tevékenységként végzik, de a munkaügyi központok nyilvántartásában a kötelezettségük⁸ miatt megjelennek.

Kerékyártó (2005) a felnőttképzés és foglalkoztatás keretében történő felzárkóztatás három különböző, de sok szempontból (elsősorban módszertani) hasonló programját mutatja be munkájában. Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány által finanszírozott tranzitfoglalkoztatási projekteket, az Első Magyar-Dán Termelőiskola Alapítvány és a Magyar Iparszövetség Oktatási Központ Alapítvány programját, valamint az Európai Unió Strukturális Alapjai által támogatott HEFOP/2.3.1-05/1 Hátrányos helyzetű emberek alternatív munkaerő-piaci képzése és foglalkoztatása pályázati programját. A programok célcsoportja, az általuk alkalmazott eszközök, eljárások és finanszírozás hasonlóak. Kerékyártó szerint ezek az integrált megközelítésű komplex programok (amelyek magukban foglalnak a foglalkoztatással összekapcsolt képzés mellett pszichoszociális támogatást is) alkalmasak esélyt nyújtani a felzárkózásra. A programok elemzésekor rámutat arra a tapasztalatra, hogy a lemorzsolódás komoly kockázatát csökkenthetik a motiválatlanság kiszűrésével, amely leginkább a projektbe bevont résztvevők kiválasztásakor történhet (Kerékyártó, 2005, 167).

Di Benedetto és munkatársai a második esély típusú intézmények és programjaik elemzésére törekednek 2007-es munkájukban. Azokat az intézményeket vizsgálták, amelyek iskolából lemorzsolódott, a lemorzsolódás veszélyének kitett, vagy rossz munkaerő-piaci

⁸ A felnőttképzési tevékenység megkezdésének és folytatásának részletes szabályairól szóló 2/2010. (II. 16.) SZMM rendelet szerint, felnőttképzési tevékenység csak akkor folytatható, ha a székhelye szerinti illetékes kormányhivatal munkaügyi központjánál a bejelentés megtörtént és a felnőttképzési intézmény tevékenysége megfelel a jogszabályban foglalt feltételeknek.

pozícióban lévő; 16-25 év közötti fiatalok számára; megcélozva a lemorzsolódás elkerülését, az iskolába (oktatásba, képzésbe) való visszavezetést, vagy a munkaerő-piacion történő elhelyezkedést; önálló intézményi program, vagy valamilyen projekt keretében; rendszeresen vagy időlegesen; felzárkóztató, kompetenciafejlesztő, vagy más speciális képzést, tréninget indítanak, vagy pedig mindezekre fókuszálva valamilyen tanácsadást, esetleg más témába vágó tevékenységet folytatnak (Di Benedetto et al, 2007,4).

Vizsgálatuk tapasztalatai alapján megállapítják, hogy a hátrányos helyzetűek megsegítése csak komplex módon történhet. Ez a komplex segítségnyújtás történhet egy-egy szervezet programján belül, de ha ez nem elég, akkor az egymásra épülő szolgáltatások komplexitása révén is (Di Benedetto et al, 2007,11).

A második esély intézményrendszert tipologizálva hat szolgáltatástípust különböztetnek meg: iskolatípus; tanoda típusú programok és intézményeik; Kid típusú programok és szervezeteik; tranzit típusú programok és szervezeteik; munkaerő-piaci elhelyezkedést segítő kompetenciafejlesztés; ifjúsági iroda típusú szervezetek (Di Benedetto et al., 2007).

A vizsgált programok jellegzetességei

Az általunk vizsgált két szervezet az előbbi tipológiát alapul véve a tranzit típusú programok és szervezeteik, valamint a munkaerő-piaci elhelyezkedést segítő kompetenciafejlesztés szolgáltatástípusba sorolhatóak, ha nem is teljesen egyértelműen. A Bihari Szabadművelődési és Népfőiskola Egyesület közművelődési, elsősorban általános képzésre fókuszáló felnőttképzési szervezetként kezdte működését a 90-es években, 2000-től formalizáltan bejegyzett egyesületként is, majd munkaerő-piaci elhelyezkedést segítő humányszolgáltatásai révén jutott el komplex leginkább tranzit típusú programjaihoz. Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület, amely nevében is jelzi, kifejezetten tranzit típusú programokat végző foglalkoztatási célú szervezetek alapítása révén jött létre 1999-ben.

A Bihari Szabadművelődési és Népfőiskola Egyesület Második esély programjai előzményeként számos közművelődési, kulturális programja mellett roma felzárkóztató programban vett részt - Phare Lien projekt - a Magyar Népfőiskolai Társaság partnereként. 2002-től kezdődően munkaerő-piaci szolgáltatásokat biztosított hátrányos helyzetű álláskeresőik számára.

Az elmúlt években 4 második esély típusú programot valósított és jelenleg is valósít meg a szervezet. HEFOP-3.5.4 – „Életen át tartó tanulás Biharban” EQUAL – „Tessedikkel a XXI. századba – Második esély népfőiskola”; TÁMOP-1.4.1-07/1 „Második esély Falugondnok és beteggondozó képző program a bihari kistérség foglalkoztatási és népességmegtartó helyzetének javítása érdekében”; TÁMOP-5.1.1-09/7-2009-0015 programja „Második esély népfőiskolai program Biharban”. Az alábbi 1. számú táblázat ezen programok legfőbb jellemzőit, eredményeit foglalja össze.

1.táblázat A Bihari Szabadművelődési és Népfőiskola Egyesület második esély típusú programjainak összehasonlítása cél, célcsoport és fő szakmai tevékenységek szerint

	HEFOP-3.5.4 – „Életen át tartó tanulás Biharban”	EQUAL	TÁMOP-1.4.1-07/1	TÁMOP-5.1.1-09/7-2009-0015
Cél, célcsoport, résztvevők	20 fő számára képzők képzése, 63 fő számára informális, nonformális tanulási formák megismertetése	A projekt hátrányos helyzetű emberek munkaerő-piaci reintegrációját célozta meg (312 fő)	Hátrányos helyzetű munkanélküli emberek tartós munkába állásának, munkahelyi és társadalmi beilleszkedésének elősegítése. 26 fő.	12 fő képző képzése Kulcskompetencia-fejlesztés 120 fő Munkaerő-piaci aktivitást növelő tréningek 120 fő Ifjúsági integrációt elősegítő támogató programba 60 fő 18 fő szakmai képzése
Fő szakmai tevékenységek	Képzők képzése Tananyag-fejlesztés Kulcskompetencia fejlesztés (kommunikáció, kulturális tudatosság, állampolgári ismeretek, megtanulni tanulni, matematikai kompetencia) Álláskeresési-önismereti tréning	Képzés (4 modul – kompetencia-fejlesztő, szakmai, probléma-megoldást, mentális fejlesztést érintő tréningek, kulturális igény szint emelését célzó programok) Mentori Hálózat Utógondozás	Kulcsképessegek fejlesztése (105 óra kompetencia-fejlesztő és munkaerő-piaci modul) Szakmai képzés (szociális gondozó és ápoló 1120 órában, parkgondozó 600 órában) Álláskeresési technikák Mentori szolgáltatás	Képzők képzése Kulcskompetencia képességek fejlesztése Munkaerő-piaci aktivitást növelő tréningek Ifjúsági (pályakezdő fiatalok) integrációját elősegítő támogató program Szakmai képzés: szociális gondozó és ápoló Mentori/Szociális-mentális szolgáltatás Utógondozás

Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület 15 foglalkoztatási célú szervezet összefogásaként alakult, tevékenységeik révén a kezdetektől fogva a tranzit típusú programok integrált, komplex megközelítését alkalmazzák. A munkánk során három projektjüket vizsgáltuk: a TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 Munkába lépés programot, valamint a TÁMOP 5.3.1. C 09/2 -2010-0068 „Trambulin - Első lépés” programot (alacsony foglalkoztatási eséllyel rendelkezők képessé tevő és önálló életvitelt elősegítő programjai), a TÁMOP 5.3.3-10/2 „Esély a változásra” (Baptista Szeretetszolgálat partnereként) programot.

2.táblázat Az Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület második esély típusú programjainak összehasonlítása cél, célcsoport és fő szakmai tevékenységek szerint

	TÁMOP-5.3.1-08/2-2009-0037 Munkába lépés	TÁMOP 5.3.1. C 09/2 -2010-0068 „Trambulin - Első lépés”	TÁMOP 5.3.3-10/2 „Esély a változásra”
Cél, cél-csoport, rész- vevők	A cél, hogy a célcsoport tagjai alapismereteinek pótlása és kulcsképeségeik fejlesztése révén képzésbe kerüljenek, vagy elhelyezkedjenek a munkaerő-piacon. Többszörösen hátrányos helyzetű nők, akik max. 8 általános iskolát végeztek, kb. negyedük szegregált lakóköznyezetben él, 50 %-uk Debrecen vonzáskörzetében lévő településekről érkezik. 45 fő, gyermeke nevelésből a munkaerő-piacra visszatérni szándékozó nő	A cél a több éve a munkaerő-piacról kikerült, vagy munkatapasztalattal nem rendelkező nők felkészítése a munkaerő-piacra való visszatérésre, illetve képzésbe való bekerülésre. A projekt Debrecenben és a környező településeken élő, alacsony iskolai végzettségű vagy elavult, nem piacképes szakképzettséggel rendelkező nők számára nyújt segítséget abban, hogy megtalálják a számukra megfelelő képzési, illetve munkalehetőséget. 45 főt 15 fős csoportokban, köztük gyermeküket egyedül nevelő anyák	A program célja: szenvedélybeteg hajléktalan emberek munkaerő-piaci reintegrációjának elősegítése, mentális állapotjavítás, függőségük kezelése, lakhatásuk támogatása. 15 fő Debrecenben és vonzáskörzetében élő, alacsony iskolai végzettségű vagy nem piacképes szakképzettséggel rendelkező, szenvedélybetegségüket vállaló hajléktalan nő és férfi.
Fő szakmai tevé- keny- ségek	Képzés Tananyagfejlesztés - munkafüzet, módszertani kézikönyv; képzők képzése segédanyag Tanácsadás, szolgáltatások Szakmai együttműködési hálózat működése A szolgáltatások innovatív elemei kipróbálásra, leírásra kerülnek, így továbbadhatóvá válik az alacsony iskolai végzettségű résztvevők munkaerő-piaci reintegrációjával foglalkozó szervezetek számára.	Szociális munka – egyéni fejlesztési terv alapján Utánkövetés Közismereti tárgyak felzárkóztatása képzés ⁹ Tréningek, klubfoglalkozások ¹⁰ Tanácsadás Gyermekfelügyelet biztosítása Szállítás a kertségekből, illetve vidékről Börze	700 órás készségfejlesztő képzés napi 6 órában. Önálló életvitelt segítő program ¹¹ Személyiség fejlesztés, kulcskompetenciák fejlesztése (kommunikációs, konfliktuskezelő tréningek, álláskeresési technikák) Szenvedélybetegségek kezelése, változás generálása, fenntartása Támogatott lakhatási program További szolgáltatások: előtakarékoság, jogi tanácsadás, albérleti lehetőségek feltérképezése, felkészítés és segítség nyújtás az önálló lakhatásra megtartására, csapatépítő tréning, kirándulások, kulturális és szabadidős programok

Összehasonlítva a két szervezet elmúlt 10 éves tevékenységét, programjait, megállapítható, hogy szerves fejlődés révén jutottak el egy-egy önálló fejlesztésű tevékenységüktől az integrált megközelítésű, komplex programjaikig.

A két szervezet háttere, kiindulási alapja különbözött, a Bihari Szabadművelődési és Népfőiskola Egyesület közművelődési, felnőttképzési tevékenysége révén, míg az Országos

⁹ 495 óra Állampolgári ismeretek -63 óra, Matematika és logika -84 óra, Szövegalkotás, szövegértés -63 óra, Drámapedagógia -63 óra, Digitális írástudás -88 óra.

¹⁰ Kommunikációs és csoportépítő tréning; Tanulástechnikai tréning; Álláskeresési technikák; Egészség, mentálhigiénia a családban; Kultúra; Főzési ismeretek, Identitás klub

¹¹ Protokoll, etikett; kommunikáció, szövegértés-ügyintézés, kérelem stb. írás, olvasás, megértés, beszéd; egészség, higiénia, elsősegélynyújtás; álláskeresési klub; digitális írástudás; állampolgári ismeretek; matematika; háztartási ismeretek, önálló életvezetés; önismeret, konfliktuskezelés, csoportépítő tréning

Tranzitfoglalkoztatási Egyesület szociális, foglalkoztatási célú működése révén alapozta meg tevékenységét.

A vizsgált programok tartalmi elemeit áttekintve megállapíthatjuk, hogy a toborzás, kiválasztás, a résztvevők előzetes ismereteinek, tapasztalatainak, motivációjának felmérése szinte állandó elem. Az előzetes tudás, tapasztalatok felmérése egyre meghatározóbb szerepet tölt be a felnőttképzésben. Egyre több szakember hívja fel az egyes oktatási területek, szintek kapcsán a jelentőségére a figyelmet (Csapó, 2005; Derényi et al, 2006; Móré, 2011). A vizsgált programok esetében kettős célt szolgál bizonyos szempontból a többlettudás felmérését, de még inkább a hiányosságok, a fejlesztendő területek feltérképezését.

A szakmai képzés vagy közismereti felzárkóztatás (és ezáltal befejezett iskolai végzettség megszerzésére felkészítés) a képzési részét jelenti projektjeiknek, azonban ezen túl számos egyéb elem megjelenik. Mind a képzők fejlesztése, mind a résztvevők támogatása szempontjából. Mindkét szervezet projektjeiben megfigyelhetőek a következő kulcselemek: kulcsképeségek fejlesztése (állampolgári, kommunikációs, tanulási technikák, matematika, kulturális tudatosság, informatika); speciális a képzés eredményességét szolgáló szolgáltatások (egyén fejlesztési terv, önismereti tréningek, álláskeresési tréningek, mentorálás, utánkövetés); képzők képzése; módszertani segédanyagok; saját fejlesztésű tananyagok, tanulási segédanyagok; akkreditált képzési programok. A képzés és az azt támogató szolgáltatások módszerei egyéni és kiscsoportos formájúak. A projektek munkatársai kiemelik a képzés oktatási idején felüli programok (közös kirándulások, klubfoglalkozások, tréningek) fontos szerepét, amely a csoportkohéziót, a motiváltságot erősítik, de ezen túl jelentősen hozzájárulnak a lemorzsolódás megelőzéséhez is.

Konklúzió

A korábbi fejlesztéseket szervesen beépítik az újabb projektjeikbe, és tovább is adják a tudást más szervezetek számára különböző szintű együttműködés révén. Komoly előnyt jelent a pályázatok megírásakor, lebonyolításakor a korábbi projektek tapasztalata, módszertana, meglévő képzések programjai, tananyagai.

Felhasznált irodalom:

- Arató Krisztina – Bartal Anna Mária – Nizák Péter (2008a): A civil szervezetek tapasztalatai a Strukturális Alapokból finanszírozható projektek pénzügyi lebonyolításában. Civil Szemle 5. szám 79-96.
- Arató Krisztina – Bartal Anna Mária – Kónya Márton - Nizák Péter (2008b): Az Európai Unió Strukturális Alapjai és a partnerség elve Magyarországon. Rejtjel Kiadó, Budapest
- Csapó Benő (2005): Az előzetesen megszerzett tudás mérése és elismerése. Nemzeti Felnőttképzési Intézet, Budapest
- Derényi András – Milotay Nóra – Tót Éva – Török Balázs (2006): A nem formális és informális tanulás elismerése Magyarországon. Egy OECD projekt tanulságai. OKM, Budapest
- Di Benedetto, Dario – Erdei Gábor - Györgyi Zoltán – Kiss Ákos (2007): Második esély típusú intézmények és programjaik. Equal program *Iffúság* tematikus hálózat, Budapest-Debrecen
- Equal - Esélyteremtés a foglalkoztatásban. Pályázati Útmutató (2004) Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program és EQUAL Irányító Hatóság, Budapest
- Farkas Éva – Farkas Erika – Hangya Dóra – Leszko Hajnalka (2011): A dél-alföldi régió akkreditált felnőttképzési intézményeinek működési jellemzői. Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógiai Kar Felnőttképzési Intézet, Szeged

- Györökovich Miklós (2010): Felnőttképzéssel foglalkozó egyházközei civil szervezetek vizsgálata egy ernyőszervezetről készült esettanulmány alapján. *Civil Szemle* 3. szám 21-34.
- Györgyi Zoltán (2006): A civil szervezetek hiánypótló szerepe. *Educatio*, 2. szám 305–319.
- Juhász Erika (2009): A felnőttképzési célú civil szervezetek és eredményességük Magyarországon. In: Buda András – Kiss Endre (szerk.): *Interdiszciplináris pedagógia, tanárok, értelmiségiek: VI. Kiss Árpád Emlékkonferencia*. Debreceni Egyetem Neveléstudományok Intézete, Debrecen 380-384.
- Kerékgyártó László (2005): Helyzetkép a hátrányos helyzetű fiatalok felnőttképzés és foglalkoztatás keretében történő foglalkoztatásáról. *Szakképzési Szemle* 2. szám 145-179.
- Kuti Éva (2006): A nonprofit szervezetek uniós pályázatokon elért eredményei. <http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltendo/euhonl.pdf> 2011. 08.18. 13.50h
- Móré Mariann (2011): Hozott tudás a munka világából – uniós gyakorlat és hazai lehetőség. In: *Multikulturális Műhely. Tanulmányok I.* Debreceni Egyetem, Gyermeknevelés és Felnőttképzési Kar, Hajdúböszörmény 16-21.
- S. Arapovics Mária (2011): *A közösség tanulása. ELTE az Élethosszig Tartó Művelődésért Alapítvány, Budapest*
- Sebők Dóra Valéria (2010): Az Európai Unió támogatások hatása a nonprofit szervezetek működésére az Equal program vizsgálata alapján. *Civil Szemle* 3. szám 61-73.
- Szabó József (2006): Új megoldások a hátrányos helyzetűek továbbképzésében. In: Juhász Erika (szerk.): *Régió és oktatás. A "Regionális egyetem" kutatás záró konferenciájának tanulmánykötete*. Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete, Debrecen